

OUDER WESTLAND

In deze rubriek wordt teruggeblikt op een historische periode of gebeurtenis in Westland.

Na de mobilisatie in 1939 werd 's-Gravenzande een soort militaire vesting.

Maandenlang verbleven er honderden soldaten, ook mijn vader. De meesten verdwenen na de vijfdaagse Duitse *Blitzkrieg* snel weer (huiswaarts). Duitsers namen hun plaats in.

▲ Gemobiliseerde Jagers in 's Gravenzande. Staand geheel links: soldaat Marinus van den Anker. PRIVÉFOTO

▲ De graven van de in mei 1940 gesneuvelde Jagers. FOTO AD

Vesting Het Breeje Durp

Rien van den Anker

Ook na de oorlog sprak mijn vader nauwelijks over die vijf barre en bange meidagen in 1940. Als soldaat bij het 2de Bataljon Regiment Jagers was hij gemobiliseerd geweest in 's Gravenzande. Hij heeft er de Duitse inval aan den lijve meegemaakt. Na de overgave en de ontwapening was hij weer snel thuis. Detail: binnen 14 dagen trouwde hij met mijn moeder.

Spannend was altijd het oorlogsverhaal dat hij als mitrailleur-hersteller in een greppel langs de Naaldwijkseweg, vlak bij het café Jan de Pet, te hulp werd geroepen om zo'n vastgelopen wapen te repareren. „Gillend van angst riepen ze dat dat rotting het niet meer deed!” De vijand was in de buurt, maar onduidelijk is altijd gebleven of dat incident onder Duits geweevuur plaatsvond.

Flashback

Jaren later vertelde hij dat hij en zijn maten aan het einde van de gevechten van 's Gravenzande naar Hoek van Holland zijn gelopen. Hij herkende als in een flashback ineens dat straatbeeld toen ik, net getrouwd, op de Noordlandseweg ging wonen. Van een verder gesprek daarover is het nooit gekomen omdat hij niet lang daarna overleed.

Veel over zijn verblijf en zijn oorlogsdagen, in algemene zin dan, staat nu in het uitgebreide verhaal dat Jan Dahmeijer geschreven heeft over de militaire vesting 's Gravenzande in

1939-1940. Te lezen in het net verschenen *Historisch Jaarboek 2020* van het Genootschap Oud Westland.

Dahmeijer beschrijft de driekwart jaar durende mobilisatieperiode. Waar de honderden soldaten sliepen, hoe het dorpsleven veranderde en hoe de bevolking reageerde.

Veel soldaten werden ondergebracht in de bloemen- en groenteveilingen en bij Waling van Geest aan de Monsterseweg. En ook in de Koningin Wilhelminaschool en de Ds. Van Geestschool. Begin september 1939 was er al een feestavond voor militairen en burgers, en een militair defilé. Na afloop kregen alle soldaten een halve (doorgedraaide) meloen.

In de Christelijke Bewaarschool konden ze lezen, schrijven, orgelspelen, dammen en schaken. 's Avonds om half tien volgde een dagsluiting. De kerken riepen op na de dienst een

soldaat op de koffie te vragen. De feestzaal van De Spaansche Vloot werd een soort huiskamer waar de soldaten hun vrouwen en meisjes konden ontvangen. Ook waren er feest- en cabaretavonden en de V.V. 's-Gravenzande speelde tegen een militair elftal. De soldaten vormden hun eigen muziekkorps, dat geregeld al marcherend concerteerde.

In de weekeinden was het gezellig druk in het dorp, de winkels waren open en dorpsmeisjes flaneerden langs soldaten in 'hun eerste grijs'. Tijdens de ijzige koude winter – tot in maart bleef het vriezen – maakten de soldaten zich nuttig door wegen ijsvrij te maken. Nog op 30 april 1940 – vlak voor de Duitse inval – was er een Oranjefeest, wapperden er talloze vlaggen en wandelde de schooljeugd met vrolijke muziek door het dorp.

Fascinerend is het dagverslag van

Het is geen overdreven heldenrol, toch is het bijzonder om tachtig jaar later je vaders naam zo genoemd te zien

commandant mr. I. Barends van de derde compagnie van het 2de Bataljon Regiment Jagers. Bijna minutieus verhaalt hij hoe de Nederlandse soldaten heldhaftig maar slecht bewapend moesten vechten. Hoe zij soms toch konden scoren, maar veelal snel moesten erkennen dat de Duitse overmacht te groot was. Met een ongevoelend leger en merendeels verouderde wapens, na jarenlange bezuinigingen. Een deel gebruikte als vervoermiddel een fiets! Dan lees je ineens: 'Hoewel niet wetend waar de bemanning gebleven is, neemt de luitenant het initiatief om enkele van de beschoten auto's binnen onze stelling te brengen, aan welke actie door v.d. Anker en Geerlings vlot wordt deelgenomen'. Geen overdreven heldenrol, wel bijzonder om tachtig jaar later je vaders naam zo genoemd te zien.

Oorlogsgraven

Op de 's Gravenzandse begraafplaats is die meidagen-oorlog nog zichtbaar in een rij Nederlandse oorlogsgraven. Met zes van de zeven gevallen 'Jagers'. Ernaast zijn enkele graven met de tekst 'Onbekende'.

Na de bevrijding in 1945 ontstond bij de Jagers de traditie van een eigen dodenherdenking. Met aansluitend koffieverhalen in De Spaansche Vloot. Dat duurde vele jaren, eigenlijk tot commandant Barends in 1972 zelf niet meer kon komen. Daarna nam het aantal bezoekers af. Incidenteel komen er rond 10 mei op de begraafplaats nog nabestaanden, die dan bloemen leggen.

HERDENKING

Bij vader achterop, of met de Solex

Als Haags jochie heb ik na de oorlog enkele 's Gravenzandse dodenherdenkingen meegemaakt. Eerst ging ik achterop de fiets bij mijn vader, daarna fietste ik zelf het hele eind of gingen we beiden op de Solex. Mogelijk zijn we er ook

wel eens met zijn auto naartoe geweest. Velen gingen na afloop van de herdenking nog naar De Spaansche Vloot maar ik herinner me vooral nog de ontvangst tevoren bij mevrouw Van der Sar aan de Naaldwijkseweg. Zij woonde destijds in een

voor mijn gevoel heel groot huis. Daar ging mijn vader na de herdenkingsceremonie op de nabijgelegen begraafplaats graag nog een keer langs. Dan stond er voor ons een tas met groente en fruit uit de moestuin van mevrouw Van der

Sar. En vaak ook nog een bruine papieren zak met verse eieren erin. De lange terugweg achterop de fiets, zonder voetsteunen, was een crime, herinner ik me. En o wee, als er bij thuiskomst een ei gebroken bleek...